senkapio, esančio šalia bažnyčios, ribas. Iškasta perkasa ir šurfas, kurių bendras plotas 28 m^2. Aptikti du kapai. Mirusieji paguldyti aukštielninki, galva į vakarus, sudėtomis rankomis ant dubens. Vyro kape, be vinių ir geležinės sagtelės krūtinės srityje, rasta odinė saga, į kurią buvo įsiūta XIX a. 2 pfenigų moneta bei geležinės sagtelė.

Nustatant šiaurinę, senkapio ribą, šurfe 12,1,9 m gylyje, aptikta puodų ir puodyninių koklių šukių, išdegtų redukcinėje aplinkoje (pav.). Jis datuojamas XVI a. pirmąja puse.

Roma Songailaitė

BIRŽŲ PILIAVIETĖS TYRINĖJIMAI 1991M.

BKMS 1991 m. tęsė darbus Biržų pilies teritorijoje. Archeologiniai stebėjimai buvo atlikti prie šiaurės vakarinių, šiaurės rytinių ir pietvakarinių rūmų fasado pamatų (jie buvo tvirtinami) ir lietaus kanalizacijos trasoje. Kartu tyrinėta pietvakarinėje ir šiaurės vakarinėje rūmų fasado pusėje. Ištirtas apie 100m^2 plotas.

Archeologinių tyrimų metu išaiškėjo daug nežinomų faktų iš Biržų pilies laikotarpio. Atkasinėjant pamatus, 2,5m į šiaurę nuo vakarinio rūmų kampo, 0,4m gylyje rasta mūrinė siena. Jos ilgis 6m, plotis 0,5m. Siena įstriža dabartiniam rūmų šiaurės vakariniam fasadui. Jos šiaurės rytinis galas nutolęs nuo rūmų 0,7m, pietvakarinis - 2,4m. 2,5m gylyje sienos apačios nepasiekta. Pietvakarinis sienos galas sudaro kampą su kita siena, besitęsiančia šiaurės vakarų kryptimi. Ji 6,8m ilgio ir 0,4m pločio. Nuo šios sienos šiaurės vakarinio galo pietvakarių kryptimi tęsiasi 7m ilgio, 0,9-1,0 pločio trečia siena. Jos galas turėtų būti po pylimu. Ar šios trys sienos yra vieno pastato ir to paties statybos etapo, parodys ateities tyrinėjimai. Šalia sienų radinių nedaug, tačiau rasta ankstyvos keramikos, koklių

fragmentų, olandiškos pypkės galvutė.

Pietvakarinėje rūmų fasado pusėje, šiaurės vakarinio rizalito pietrytiniame gale, 0,3m gylyje rasti pamatai. Jie tęsiasi išilgai dabartinių rūmų ir apardyti, anksčiau klojant kabelius. Prie šių pamatų iškasta 10x4m dydžio perkasa. Nustatyta, kad pamatai tęsiasi pylimo link pietvakarių kryptimi. 9m nuo dabartinių rūmų, 2,3m gylyje, pylime, rastas pamatų kampas. Tai išorinė pastato siena, einant šiaurės rytų-pietvakarių kryptimi.

Šiame plote, 1,7m gylyje kv. 7-10, rastas raudono molio sluoksnis su čerpėmis ir kokliais. Sluoksnio storis kv. 8 iki 0,5m. Čia rasta daug renesansinių koklių ir koklių su Kristupo Radvilos Perkūno monograma. Aptiktas pamatas su dviejų langų nišomis: viena pietvakarinėje pusėje, kita - šiaurės vakarinėje. Pietvakarinė ir šiaurės vakarinė nišos nuo kampo nutolusios 2,48m, nišų gylys 0,44-0,45m nuo pamatų paviršiaus. Nišos - trapecijos formos. Viršutinė kraštinė 1,5m, apatinė - 2,2m ilgio, kampų orientacija 110°. 1,5m gylyje sienos apačios nepasiekta. Pietvakarinio pamato viršaus 7 plytų eilės mūrytos nesilaikant nei baltiškojo, nei gotikinio plytų jungimo. Žemiau prasideda tinkuotas pamatas iš akmenų. Nišos mūrytos mišriu būdu. Pietvakarinės bei šiaurės vakarinės išorinių sienų plotis - 1,5m. Kad pietvakarinė siena tęsiasi toliau į pietryčius po pylimu, rodo 1990m. vasarą 13-ame metre nuo minėto kampo rasta tokia pat siena su lango niša, analogiška rastosioms.

Atkasinėjant pietvakarinių rūmų fasado pamatus ir kasant trasą, 2m atstumu nuo dabartinių rūmų, 0,4 m gylyje buvo rasta 1,0 m pločio siena, besitęsianti išilgai rūmų pamatų. Ji vietomis apardyta. Pietvakarių kryptimi, 0,3m gylyje aptiktos trys skersinės sienos, iš kurių dvi buvo rastos ankstesnių tyrinėjimų metu. Sienų storis apie 1,0m. Vienos sienos apačia pasiekta 2,5m gylyje. Mūro paviršiuje plytų jungimas mišrus. Tarpai tarp sienų skirtingi: 4,5; 7; 11; 21 m.

Prie dabartinių rūmų pietinio kampo, 1,0m gylyje nuo

žemės paviršiaus, rasta dar viena skersinė siena, kurios dalis yra po dabartinių rūmų pietrytinio fasado pamatais. Ji

stipriai apardyta, -apie 2,0m storio. Ši siena tęsiasi po pylimu į pietvakarinę pusę. Jos fragmentai buvo rasti 1989m. J.Genio tyrinėjimo metu.

Iš šių mūrų galima daryti išvadą, kad pagaliau rasti Biržų I pilies, statytos Kristupo Radvilos Perkūno, pamatai. Iš sienų išdėstymo bei dydžio galima teigti, kad I pilis buvo apie 54,5m ilgio ir 18m pločio. Pietvakarinė išorinė siena buvo po dabartiniu pietvakariniu pylimu. Vidinė siena ėjo šalia dabartinių rūmų pietvakarinės sienos (išorinės), o išorinė šiaurės rytinė siena - po dabartiniais rūmais. Abejoti galima dėl pirmųjų rūmų dydžio, bet tai bus galima patikslinti vėlesnių tyrinėjimų metu. Kad tai pirmųjų rūmų pamatų fragmentai, patvirtina kokliai su Kristupo Radvilos monograma. Aptiktiesiems friziniams, karniziniams kokliams ir karūnėlėms analogų tarp ankstesnių tyrinėjimų medžiagos, saugomos Biržų muziejuje, nėra. Iš rastų koklių, kurių dalis yra sveiki, galbūt pavyks rekonstruoti krosnį.

Nauji archeologiniai tyrinėjimai leis patikslinti pastatų išsidėstymą Biržų pilies teritorijoje įvairiais statybos etapais.

Gintautas Stankevičius

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI VILNIUJE, ODMINIU G. 7-9

Archeologiniai tyrimai Odminių gatvėje buvo vykdomi rengiant gatvės šiaurinės kraštinės užstatymo planą.

Ištirtas 200 m^2 plotas. Jis yra už istorinio Vilniaus senamiesčio, ribojamas XVIa. statyta gynybine siena.

Senamiesčio kvartalo, kuriame yra tyrimų plotas,